

CAPÍTOL 1

La ciutat de Vic havia augmentat el nombre de cases fins a superar el miler, prop d'un quaranta per cent es trobaven dins el recinte emmurallat i quasi cinc-cents als ravals propers als murs. Les grans pedres lligades amb argamassa i cal no només eren una protecció sinó també una barrera entre classes socials. La resta d'habitatges fins a completar el cens, pocs en veritat, estaven més allunyats del nucli però dins del terme municipal. Aquest creixement demogràfic provenia bàsicament de la immigració de gascons i francesos.

Eren temps de crisi econòmica i política així doncs la pobresa i la marginalitat eren moneda corrent fins al punt que la prostitució no només s'exercia als bordells sinó que també es podien trobar meretrus oferint llur servei pel carrer.

Els propietaris de masies que havien sabut entendre i adaptar-se a la Sentència Arbitral de Guadalupe, assolint acords avantatjosos per a les parts amb els seus parcers, malgrat les adversitats, gaudien d'una certa bonança en contrast amb les dificultats que travessava una part important del comerç i la indústria.

Però per damunt de tot planava en aquelles contrades un conflicte que es venia coent a foc lent des de feia anys. La

rivalitat entre nyerros i cadells, així s'anomenaven els bàndols, era tal que el seu ressò havia arribat fins a les institucions catalanes. Al capdavant dels primers hi havia l'arquebisbe de Tarragona essent el bisbe de Vic el líder dels segons. Es deia que el contenciós era entre la petita noblesa i els pagesos encara que d'altres opinaven que la pugna enfrontava als centralistes pro espanyols i als patriotes catalans.

La dita popular proclamava: *si hi ha maror, peix en abundor* que en aquest cas es podia entendre com que hi havia qui aprofitava el desori amb la pretensió de que les seves malifetes quedessin impunes.

CAPÍTOL 2

Era cap al migdia perquè les potes dels cavalls trepitjaven la seva ombra quan els genets, en albirar el campanar de Sant Vicenç de Malla, giraren a l'esquerra en direcció al Boló on vivia la presa escollida. No trigarien massa en arribar-hi.

Una jove hereva d'un mas important era cobejable per a tots aquells homes, que pel fet de no ser fadrins, només tenien dret a la legítima. Encara que cap d'ells era de Can Ve-t'ho Aquí la cobdícia els havia empès a aquella roïndat: segrestar una moessa, que valia el seu pes en or, i portar-la a la força fins l'església de Sant Martí de Riudeperes on el frare la casaria amb en Bartomeu, sense filar gaire prim amb el que pogués veure. Un bon grapat de monedes serien arguments de prou pes perquè aquell bergant fes passar bou per bestia grossa.

La Margarida, així es deia la pubilla, no era més que la porta cap a una sucosa herència: casada davant els ulls de Déu i potser prenyada ningú es veuria amb cor de desfer allò que el Creador havia beneït.

-Diuen que és com un bocoi cridà l'Andreu fent-se sentir malgrat anar al galop.

-Se me'n refot digué el futur espòs, mentre tingui un cony on encabir-la i un úter on gestar fills que em garanteixin la nissaga.

-Però venint d'on ve possiblement sigui maldestra i a més poruga insistí.

-I què? Ja sé on he d'anar per a distreure'm. Ella a parir i si en un dels parts hi deixa la pell m'és ben igual, ja haurà fet la feta.

-Tens raó afegí en Tomàs, aquesta noieta només és la teva garantia del pa de demà, la resta són trons.

Entre rialles i acudits fruit de l'ardor de qui sent que va a la batalla arribaren a la porta del mas.

-Què voleu cavallers? preguntà Jaume tot sortint de la casa.

-Donar aigua als animals que encara tenim un bon tros per davant.

-Filla acompanya als senyors fins l'abeurador respongué confiat en tant que havia reconegut a dos del visitants: al fill gran del cap de la Santa Unió, l'Andreu, així com a un dels nois del blanquer a qui portava pells de tant en tant, en Bartomeu.

-Seguiu-me digué Margarida tot obrint el pas mentre el tercer home romania al costat del seu pare.

-Certament si cau anirà rodolant fins a perdre's de vista comentà xiuxiuejant l'Andreu a en Bartomeu.

-Calla li etzibà, què vols que ens senti?

Entraren a la cort on hi havia la pica a raser de les guineus i els senglars que poblaven la zona.

Mentre la jove observava embadalida en Bartomeu, un somni per aquelles que miraven sense veure més enllà, l'Andreu li posà una bossa de sac al cap.

-Deixeu-me! aconseguir cridar la Margarida abans de que li tapessin la boca amb un drap i perdés el món de vista.

-Què et passa preguntà el pare a cor què vols en sentir el bram.

-Calleu, xiuxiuejà el desconegut mentre li posava una daga al coll, i ningú prendrà mal.

Quan sortiren del cobert en Bartomeu la tenia estirada damunt la sella del seu cavall.

En Tomàs, aquell ningú als efectes de l'amo del mas, montà després d'haver-li donat un bon cop a l'estómac amb el mànec de l'arma.

-A córrer! cridà l'Andreu.

L'Elisenda, que ho havia vist tot des de la finestra de la cuina, en veure caure al seu marit sortí de la casa i anà de pet cap a la campana d'anar a dinar i es posà a tocar: el diferent toc avisaria al seus camperols que alguna cosa anava malament.

Advertits pel so que arribava del mas i amb les eines del camp a les mans sortiren al pas del grup que fugia encara que poca cosa podrien fer davant aquells poderosos animals i els seus genets, possiblement armats, però un cop de sort va fer que el cavall d'en Bartomeu s'espantés

en veure les forques que se li acostaven i s'alçà sobre les potes del darrera fent caure a terra la preuada càrrega.

Els tres decidiren que aquell enrenou no podia acabar en un bany de sang i fugiren mentre renegaven i els jornalers s'afanyaren a portar la noia fins a la casa, estava masegada pel cop però respirava.

-Dos sé qui són Elisenda, els denunciaré al bisbe afirmà en Jaume.

-Ho has de fer perquè ets el pare però saps tant bé com jo que de res servirà. Són qui són i ho negaran, si no han tingut cap escrúpol per a venir fins aquí amb ves a saber quines intencions, cap de bona però, no els vindrà d'aquí dir que tot plegar ha estat un malentès. Ara cal que vagis a buscar a María, l'herbolària, perquè guareixi a la nena, sembla que no té res trencat però està molt trasbalsada i plena de cops.

En Jaume havia heretat el mas sense ser el gran dels fills però les pandèmies havien fet estralls no només a casa seva sinó també a la família de la seva esposa. Veïns i amics de tota la vida, ambdós eren els únics supervivents de les respectives nissagues així com ho era la seva filla que havia perdut dos germans pel camí.

Passada una estona els tres joves, després de deixar els cavalls a l'estable, entraren dins la posada d'en Guifré el Borni. No hi havia res que no es pogués curar amb una bona bagassa i unes gerres de vi llevat de l'amor propi ferit però d'això ja se n'ocuparien un altre dia.

CAPÍTOL 3

A la plaça del Mercadal no hi cabia una ànima més per culpa del correbous, era la diada de Sant Joan¹. Els cossos es pressionaven els uns contra els altres curulls de l'excitació que els produïa veure córrer als atrevits que havien saltat a l'arena per a desafiar aquelles imponents banyes.

Mentre avançaven a empentes i rodolons entre aquella munió de gent va saber de cop, com si fos Pau camí de Tars, de quina manera es rescabalaria del despit viscut dos dies abans i que encara el mortificava.

-Andreu mira allà digué en Bartomeu tot assenyalant dues trenes roges que emmarcaven un fi coll blanc com el marbre, la vull!

-Tomàs ves a buscar els cavalls i una corda i ens esperes a la riera a tocar de la sortida nord-est de la plaça li demanà l'Andreu: aquell s'ha enconyat! Comptarem fins a cent i et vindrem a trobar.

Fent-se lloc sense miraments i amb l'ajut dels colzes arribaren fins l'objectiu.

-Com et dius princesa? li preguntà en Bartomeu.

¹ Està documentat que n'hi va haver el 1624 però aquesta mena de festa podia haver començat anys abans.

-Francina senyor i sóc una plebea que viu als raval
respongué cànidament. La mare em va fer aquest vestit
per a lluir-lo avui i per això us heu confós però demà
tornaré a portar els esparracs de sempre.

-I qui és aquesta dona que sap fer prodigis amb un tros de
roba continuà dient per a afalagar-la.

-Maria, l'herbolària, que també té molta traça amb el fil i
l'agulla.

-I què en diu el teu pare en veure't així? seguí preguntant
per tal que es confiés.

-Cinquanta! exclamà l'Andreu interrompent la conversa.

-Què diu senyor? demanà ella en sentir-lo.

-Res contestà en Bartomeu, m'ho deia a mi.

-Perdoneu el meu atreviment.

-Tranquil·la... Així doncs?

-Va morir poc després que jo naixés.

-Em sap greu comentà ell...

-...

-Ara!

De sobte la Francina s'adonà de que els seus peus no
tocaven l'enllosat, els dos homes la sostenien a l'aire un
per cada braç, com si fossin tenalles que han collit una
peça que hagués caigut a terra.

-Deixin-me! cridà.

-Més et val callar si no vols que et trenquem uns quants
ossos digué l'Andreu amenaçant-la.

-Avui, noieteta, ningú et farà cas afegí en Bartomeu amb to
arrogant. Dels qui ens envolten qui no va torrat aviat ho

estarà, a més què collons han de dir si dos cavallers escorten a una poncella?

Ella no deixava de moure's frenèticament intentant sense èxit desfer-se de la presa i l'Andreu, empenyat, li premé amb la ma lliure els dos costats del coll fins deixar-la mig estabornida.

-Aquesta pobre criatura s'ha desmaiada i la portem on corri una mica d'aire repetia en Bartomeu, com si resés un rosari, a fi de que els deixessin passar.

Varen trigar quasi tres vegades cent en arribar a lloc on esperava palplantat en Tomàs amb les celles arrufades.

-Estava a punt d'anar a buscar-vos! La plaça és plena de gom a gom i la multitud és un amagatall perfecte perquè qualsevol punxó pugui cercar diners o venjança.

-Anem cap al riu i cavalquem aigües amunt, amics, conec el lloc ideal pel que ve ara digué en Bartomeu mentre lligava la Francina de manera que no caigués pel camí.

Un mocador moll de suor, ara no calia dissimular, li taparia la boca quan recuperés el coneixement.

Arribaren a una roureda prop de les fonts del Mèder i sense cap mirament li arrancaren la roba que en caure omplí els seus ulls d'una inesperada bellesa.

-Tenia una feina pendent i aquesta és, si fa o no fa, de la mateixa edat que aquella pubilla però molt més bufona

així que agafeu-li braços i cames demanà en Bartomeu mentre alliberava la seva verga de la presó dels pantalons.

Foren els tres i varen entrar per tot arreu, fos ample o estret el pas, tantes vegades com els hi van permetre les forces tot i que ella en va perdre el compte passada la primera ronda perquè a causa del dolor es va desmaiar.

Avorrits de no sentir més plors ni gemecs i també perquè ja no se'ls hi aixecava la deixaren allà mateix on l'havien estirat en arribar i tornaren a la vila.

Fosquejava quan Francina va aconseguir moure's i amb gran esforç s'adreçà cap a on sentia el córrer de l'aigua. Mai es podria treure de sobre tanta immundícia però si la sang seca que tenia a l'entreuix i les natges.

Era negre nit quan, seguint el corrent, arribà a casa on trobà a la mare esperant-la amb cara d'amoïnada.

-D'on..?

No va continuar la pregunta perquè la Francina portava escrita al seu cos la resposta. La història es repetia però aquesta vegada ella reescriuria el final.

-Qui ha estat? li demanà.

-No ho sé però eren senyors contestà mentre li queien les poques llàgrimes que encara li quedaven.